

DOKUMENTATION FRÅN
GLESBYGDSVERKETS
INFLYTTNINGSKONFERENS

28 november 2002

VARFÖR INTE UTFLYTTNINGSKONFERENS

VÄLKOMMEN TILL INFLYTTNINGSKONFERENSEN
Pia Enochsson, GD Glesbygdverket, hälsade alla hjärtligt välkomna och konstaterade att det var drygt 100 personer som var intresserade av den här konferensen vilket är dubbelt så många som vi förväntat oss.

–Många har frågat varför vi inte bjuder in till en utflyttningskonferens, det är väl utflyttningen som är problemet? Det skulle man kunna tro men bakom kommunernas befolkningsminskning ligger andra orsaker, främst det låga barnafödandet och de allt fler unga som flyttar till högskoleorter. Det enda sättet att i någon mån kompensera detta fenomen är att öka inflyttningen. Det är det vi vill fokusera på och det är det som kommunerna faktiskt kan påverka själva. Idag kommer vi att höra några kommuner redogöra för sina erfarenheter av särskilda satsningar på att öka sin inflyttning.

Fotograf: Klas Fritzon/Norrlandia

INFLYTTNINGSKONFERENSEN PÅ ARLANDA

Det var den 28 november 2002 som vi samlades på Prime Point på Arlanda flygplats för att prata inflyttning. Detta är en dokumentation av vad som sades under dagen av alla de experter som Glesbygdverket hade valt att engagera. Det är säkert så att mycket av det som hände i pauserna, alla kontakter som knöts och kloka ord som uttalades är nog så viktigt ett sådant här tillfälle, men det kan tvärr inte vara med i en sådan här skrift. Jag hoppas ändå att de som var med kan friska upp minnet lite och de som inte deltog men som hade velat göra det, kan få en uppfattning om vad som hände denna dag.

Som ansvarig för dokumentationen tar jag mig friheten att tacka de som gjorde den här dagen möjlig och då tänker jag inte bara på våra talare utan också på vår duktiga moderator Birgitta Rhodin som lotsade oss genom dagen på ett alldeles lysande sätt. Tack också till Ingrid Wänseth som organiserade det hela innan och efter och Annika Lidgren som ordnade inbjudan, program och tog hand om media.

Glesbygdverket 2002-12-27

Maria Modigh, informatör på Glesbygdverket.

maria.modigh@glesbygdverket.se

INNEHÅLL

FAKTA

Drivkrafter för flyttningar förr och nu

Gunnel Forsberg professor i kulturgeografi sid 3-4

Vem flyttar till gles- och landsbygder?

Jan Molde, Glesbygdverket sid 5

EXEMPEL

Första klass

Ingrid Kjellson, Bräcke kommun sid 6

BeBo landsbygd

Weronica Stålered, Emmaboda kommun sid 7

Torsås framtidsplan

Bo Lönnqvist, Torsås kommun och Marita Ernborg, Gullabo socken sid 8

Den barnvänliga kommunen

Anders Granberg, Piteå kommun sid 9

PROBLEM OCH VERKTYG

Finansiering av boende på landsbygden

Harry Westermark, Glesbygdverket och Tommy Berger, Institutet för bostadsforskning sid 10

Översiktsplanen som verktyg för att utveckla landsbygden

Lars Fladvad, Svenska Kommunförbundet sid 11

Några mingel bilder sid 12

Pia Enochsson avslutar sid 12

Utvärdering av konferensen sid 13

FLYTTSTRÖMMARNA ÄR KONSTANTA, DET ÄR RUMMET SOM ÄNDRAR SIG

*Drivkrafter för flyttningar förr och nu
Gunnel Forsberg professor i kulturgeografi*

-Bra att det kommer så många för att motverka den bild som syns i riksmidia att alla flyttar till Stockholm. Flyttningar, eller migration, är en av de tre demografiska faktorerna. De andra är nativiteten, födelsetalen och mortaliteten, dödstalen. Tillsammans är det dessa som påverkar befolkningsstrukturen. Ofta talar vi om nettoförändringen, men det är ju inte så intressant och säger inte mycket om framtidsutsikterna för en ort. Mer intressant är det att titta bakom siffrorna, på bruttoströmmar och motiven bakom dem. Inte minst när det gäller flyttmönster.

Gunnel visade en bild över Sveriges befolkningsgeografi.

-Vi har en yta som vi flyttar omkring på, men man kan se det på ett annat sätt.

Gunnel visade samma bild men nu upp-och-nervänd

-Om vi tänker oss att flyttningarna är ett konstant flöde och att det är rummet som förändras i stället.

MIGRATIONSTEORIER

För att förstå hur flyttströmmarna har sett ut i ett längre perspektiv kan vi ta hjälp av de migrations-teorier som finns.

Man brukar säga att det totala antalet flyttningar i Sverige under ett år uppgår till ungefär en miljon inrikes omflyttningar. Men av denna stora mängd sker hälften inom den egna församlingen.

Vi kan konstatera att de långväga flyttningarna minskat kraftigt. Detta är en effekt av den ökade förvärvsfrekvensen bland kvinnor. När båda makarna i ett hushåll är beroende av ett lönearbete försvåras möjligheten att finna en ny lokal arbetsmarknad som tillgodoser bådas krav och behov.

Vilka är då de bärande elementen i migrationsfenomenet? Hur försöker forskare förklara migrationen?

Gunnel Forsberg är verksam vid Stockholms och Karlstads universitet.

Migrationsteorierna kan grovt delas in i makro- och mikromodeller.

Med hjälp av dessa teorier kan man göra förutsägelser men de beskriver mönster snarare än processer. De är inte heller möjliga att använda för att förstå de processer som migrationen ger upphov till på flyttningssorten. Därför bör vi, för att förklara den speciella migration som innebär en utflyttning från storstad till landsbygd, komplettera dessa modeller med mer individriktade ansatser. Dessa modeller fokuserar på människorna som flyttar snarare än på platserna de flyttar till eller ifrån. Flyttning ses i detta sammanhang som ett av flera sätt för individen att öka sitt välbefinnande eller maximera sina möjligheter.

LIVSCYKELPERSPEKTIV

I dessa mikroteorier kopplas flyttningen i stor utsträckning till ett livscykelperspektiv. Ett hushåll har skilda behov i olika faser i livscykeln, vilka kan generera flyttningar. De olika stadierna i ett hushålls livscykel kan indelas i perioderna före och efter "barnen" med ett antal olika barnperioder. Dessa modeller lämpar sig väl för studier av landsbygdsutflyttning då det i stor utsträckning är hushåll i vissa livscykelstadier som väljer ett landsbygdsboende.

Makroteorier; strukturteori	Mikroteorier; individuella, psykologiska
<p>GRAVITATIONEN Hur långt man flyttar och hur stor orten är. Teori som utvecklades av Ravenstein 1880. Ju längre man flyttar desto större ort. (Under urbaniseringen, industrialiseringen men inte nu.)</p> <p>MELLANLIGGANDE MÖJLIGHETER Eftersom det finns ett motstånd att flytta långt kan man ta ett mellanliggande alternativ.</p> <p>REGRESSIONSMODELLER -Ålder har betydelse, man är mer benägen att flytta i vissa åldrar.</p> <p>-Socio-ekonomisk status</p> <p>-Tidigare erfarenheter Större sannolikhet att man flyttar om man har flyttat förut.</p> <p>-Personliga kontakter Man flyttar dit man redan känner någon.</p> <p>-Områdets attraktivitet Estetiska, sociala, miljö, bättre boende.</p>	<p>LIVSCYKEL Före barn och efter barn flyttar man mer.</p> <p>UTBYTET Vinsten av en flytt. Ekonomi. Svårt när två försörjer familjen och båda ska ha jobb.</p> <p>PLATSNYTTAN Mentala upplevelsen, missnöjd där man bor nu, var är det bättre, kan jag förverkliga. Stor platsidentitet = stor platsnytta.</p> <p>AKTIVITETSFRUMMET Där vi rör oss till vardags men även indirekt, där vi kan tänka oss att bo.</p> <p>BOENDEKARRIÄRER Boendepreferenserna förändras med individens och hushållens ålder. Stegvis migration. Från en innerstadsbosättning flyttar man allt längre ut till förortsområden som erbjuder familjebostäder till överkomliga priser.</p> <p>INFORMATIONEN Mycket om staden i massmedia.</p>
<p>HUMANKAPITALTEORIN Ytterligare en mikromodell är den sk human-kapitalteorin som mäter de ekonomiska kostnaderna och vinsterna med en flyttning. Fördelen med denna teori är att den kan beakta det faktum att flerpersonershushållen idag består av två förvärvsarbetande makar. Tvåförsörjarfamiljen är mer rörlig än enförsörjarfamiljen eftersom det blir svårare att finna en arbetsmarknad där bådas behov sammanfaller. Dessa familjer kan därför vara i behov av en bostadsregion med ett rikt utbud av arbetstillfällen inom pendlingsavstånd. I den bemärkelsen utgör Mälardalens landsbygd en mycket lämplig region där tillgängligheten till olika arbetsmarknader inom ett visst pendlingsområde till och med kan vara större än i någon av städerna i regionen.</p> <p>HAR VI EN GRÖN VÅG? Inte så att det sker en massiv utflyttning från städerna, men fler väljer att bosätta sig utanför städerna idag än tidigare. I antal är omflyttningen inte så iögonfallande men i relation till befolkningen på landsbygden och i relation till flyttningsrörelserna under 1900-talets urbaniseringsperiod är omflyttningen påtaglig.</p> <p>I en studie av motiven till flyttning över kommungräns, framkom att en tredjedel angav</p>	<p>arbetsmarknadsskäl, en fjärdedel ändrade familjeförhållanden. Men dessutom angav ytterligare en femtedel att flyttningen orsakades av önskemål om byte av bostad. Enligt denna undersökning får alltså arbetets roll som den avgörande faktorn för flyttbeslut konkurrens av andra faktorer. Nästan sju av tio uppger andra faktorer än primärt arbetsmarknadsrelaterade.</p> <p>Denna genomgång har visat att det är viktigt att förstå samhällsliga strukturer och processer för att analysera migrationsfenomenet, men att det dessutom är av avgörande betydelse att förstå de individuella mekanismerna. Bland individuella faktorer framstår värderingar och förändringar i dessa som mycket avgörande för flyttningsbesluten. Dessutom är det sannolikt att dessa värderingar har betydelse för på vilket sätt landsbygden påverkas av denna migration. Det finns alltså anledning att studera dessa värderingar och värderingsförändringar något mer i detalj.</p> <p>? FRÅGA FRÅN PUBLIKEN ?</p> <p><i>Hur får man folk att flytta till våra kommuner då, frågade någon i publiken.</i></p> <p>- Man måste försöka hitta de personer som är flyttbenägna, svarade Gunnel.</p>

BARNFAMILJER FLYTTAR FAKTISKT TILL GLES- OCH LANDSBYGDER I HELA LANDET

Vem flyttar till gles- och landsbygder? Jan Molde, Glesbygdsverket

Jan inledde med att förklara några begrepp.

Visade OH- karta med Glesbygdsverkets definitioner. Bygger på finfördelad statistik (på km-rutor).

Avgränsningarna är helt frikopplade från administrativa gränser (läns-/kommun/församlingsgränser).

Dessa definitioner ger möjlighet att se mönster som inte är så lätta att uppfatta om man bara har tillgång till statistik på kommunnivå.

Först kan vi konstatera det handlar om närmare 200 000 personer som flyttar till lands- och glesbygdsområden varje år (185 tusen det senaste året). Något fler flyttar därifrån (190 tusen).

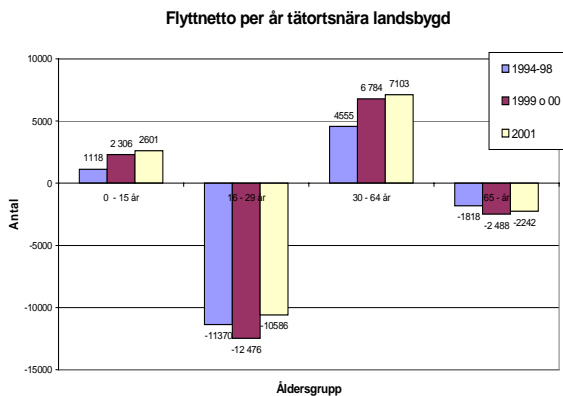
Vilka områden lockar inflyttare, vilka flyttar dit och varför? I Årsbok 2001 redovisade vi därför en studie om nära 200 särskilt inflyttningsrika bygder och vad som karaktäriserar dem.

FINNS I HELA LANDET

Det kanske mest förvånande var att dessa bygder finns i hela landet. Av de intervjuer som gjordes i några av dessa bygder framgick att boendemiljö och att val av livsstil var viktiga ingredienser när det gäller flyttbeslut. Det stämmer också väl med vad många andra studier kommit fram till.

I år ställde vi oss två frågor: 1) Håller trenden i sig, eller var det bara var en tillfällighet under perioden 94-98. 2) Vilka är det i det stora spannet 30-64 år som flyttar till lands- och glesbygdsområden. Var det mest 55+ som många sa, eller?

Ja, den håller i sig – den har till och med blivit lite starkare. När det gäller den tätortsnära landsbygden är det framför allt personer åldrarna 30-39 år och 0-15 år som står för inflyttningen.

-Det handlar alltså om barnfamiljerna. Det var därför vi valde denna bild som omslag till vår årsbok 2002, avslutade Jan Molde.

Ingrid Kjellsson, Bräcke
**REKRYTERAR KOMMUN-
MEDBORGARE I STÄLLET
FÖR ATT MARKNADS-
FÖRA KOMMUNEN**

Ingrid Kjellsson, Bräcke kommun, som har satt Bräcke på kartan som den kommun stockholmströtta barnfamiljer längtar till.

"Första klass"
Ingrid Kjellsson, Bräcke kommun

Ingrid började sitt anförande med att berätta att Bräcke har en positiv befolkningsutveckling idag men det har sett väldigt mörkt ut med ett tapp på 100-200 invånare per år. Man hade annonssidor i Aftonbladet och Expressen om att det fanns 200 jobb, men ingen inflyttning fick man av det. Det var dyra pengar direkt i sjön.

FÖRSTA KLASS

Allt började egentligen när ett företag ville etablera sig på orten och behövde rekrytera arbetskraft. Det blev inget av företagsetableringen men Ingrid hade fått en tanke om att man kanske skulle kunna rekrytera

kommunmedborgare i stället. Efter ett år av tjt

fick hon 600 000 till en kampanj. Man började med att välja målgrupp. Alla som hade fått sitt första barn 1995 och bodde i 08-området fick ett brev skickat till sig. Materialet skulle vara ärligt, man säger inte att allt är bättre i Bräcke utan att det kan vara ett alternativ. Brevet skickades ut till Lucia för då är man fokuserad på familjen. Det fanns en talong med i broschyren som man kunde skicka in. Planen var att i nästa steg skulle man åka ner och presentera Bräcke och sen ta med alla som var intresserade i en tågagn.

MEDIAINVASION

Ingrid visade ett axplock från den mediaskörd som ända sedan man skickade ut brevet bara blivit större och större. Detta rönt ett enormt intresse från alla möjliga media.

75 familjer hörde av sig. Det funkade inte att ta upp alla på en gång utan man har bjudit upp stockholmarna när det passat och bjudit på tågresa tur och retur.

10 familjer, 34 personer har idag flyttat till Bräcke, och på frågan varför så säger de att skolan är viktigast sedan bostaden. Jobb ordnar sig. En del har gått ner i arbetstid, det är också en morot och kanske finns de ekonomiska möjligheterna när man bor billigt och kanske sålt en bostad i Stockholm. Målet var att rekrytera fem familjer då skulle pengarna vara hemräknade.

Ingrid menar att mottagandet har varit väldigt bra för familjerna. Man har informerat kommuninvånarna via informationsblad och annat.

Det har gått så bra så nu kör man ett till race till Lucia men nu börjar man få ont om bostäder. Den här gången skickar man även en "intygarbroschyr" till de 75 som visat intresse.

? FRÅGOR FRÅN PUBLIKEN ?

Varför har det gått så bra för er?

-För att vi valde att rekrytera i stället för att marknadsföra.

Hur har människorna blivit mottagna?

-Bara bra! Vi har informerat om detta projekt till kommuninvånare och företag och det har gått jättebra.

ALLA KOMMUNER BORDE HA INFLYTTNINGS- SAMORDNARE

BeBo landsbygd
Weronica Stålered, Emmaboda kommun

Weronica inledde med att visa hur de jobbar på Emmaboda kommun. Projektet kallas Be Bo Landsbygd.

• INVENTERA HUSBESTÅNDET PÅ LANDSBYGDEN.

Man hittade över 800 hus som inte beboddes av ägaren. Information skickades ut till ägarna med frågor. Vill ni hyra ut årsvis eller veckovis? Vill du renovera? Sälja? Många känsliga fall där huset ägs av flera, ofta syskon, som ej kommer överens.

- INFORMERA DE PASSIVA ÄGARNA, OCH MÅLA UPP MÖJLIGHETER FÖR TÄNKBARA INFLYTTARE.
- ÖKA DET PERMANENTA BOENDET PÅ LANDSBYGDEN, FÖR ETT ÖKAT BASSERVICEUNDERLAG.
- INFORMERA OM LANDSBYGDSTURISMENS MÖJLIGHETER ATT BIDRA TILL EN LEVANDE LANDSBYGD, OCH SKAPA EN POSITIV INSTÄLLNING HOS LANDSBYGDSBEFOLKNINGEN.
- STÖDJA AKTIVA GRUPPER I BYAR OCH MINDRE SAMHÄLLEN TILL ATT UTVECKLA IDÉER, OCH ATT ÖKA BEFOLKNINGEN.
- HJÄLPA TILL MED MARKNADSFÖRING AV LEDIGA HUS/LÄGENHETER ATT HYRA.

Marknadsföring erbjuds gratis på kommunens hemsida. Huset kan bli en investering och inkomst om man hyr ut.

- GOTT SAMARBETE MED MÄKLARE, OCH ANDRA ENTREPRENÖRER.
- VARFÖR VILL MAN FLYTTA?

Trygg uppväxt för sina barn. Mindre stress. Små klasser i skolan.

Weronica Stålered som är inflyttnings-samordnare och hjälper till med allt, har 80 hushåll i kö.

Det står 80 hushåll i kö och Weronica serverar med allt. Alla kommuner borde ha en som hjälper inflyttare.

-Man söker sig till en region, inte en kommun. Men den kommun som hjälper till är kanske den man väljer. Viktigt att man blir väl mottagen när man väl flyttar, till våren kommer man att ha träffar med alla nyinflyttade.

Emmaboda har ett brett utbud av boende att erbjuda, lägenheter eller hus, på landet eller centralt. De presumtiva inflyttarna får hjälp med: boende, arbete, barnomsorg, utbildning, kommunikationer, fritid, företag mm.

? FRÅGA FRÅN PUBLIKEN

Hur tuffa har ni varit i kontakterna med husägarna?

-Vi har gjort två utskick och sedan har vi ringt upp. Det kan ta lång tid för en del att fatta beslut, det måste mogna fram. Om ägaren ej bor i kommunen har man inte samma engagemang så visst har det varit svårt ibland.

DET FINNS ETT NÄRA SAMBAND MELLAN KOMMUNENS ÖVERSIKTSPLAN OCH INFLYTTNING

Torsås framtidsplan Bo Lönnqvist och Marita Ernborg

Bo inledde med lite bakgrundsfakta om Torsås som ligger i Kalmar län och har 7400 invånare.

Vilket samband finns mellan översiktsplanen och inflyttning? Bo menar att det finns ett nära samband.

-Översiktsplanen ser jag som ett levande verktyg. I princip är det bygdeutvecklingsgrupperna som gjort översiktsplanen eller framtidsplanen som vi kallar den. Bygger på nätverk och även företagen är med i nätverket. Den nätverksskapande verksamheten är A och O. Man har till och med EU-projekt i nätverksbyggande.

Man vände på planeringsprocessen och lät människorna i bygdegruppen göra underlaget till planen. För att få fram planen så drev man studiecirkel från 1995 till 1998 och det var ett stort intresse och engagemang. Planen är otraditionell ur många synpunkter. Många bilder och lite text men med en stor process bakom.

För att ytterligare påvisa nätverksbyggandet förlägger kommunen sedan några år tillbaka kommunfullmäktigesammanträden ute i bygdegrupperna.

Bygdegrupperna ses som en mottagningsapparat för nyinflyttade. Det man måste lösa är bostadsfrågan. Börjar bli brist på lämpliga bostäder. Vill någon bygga så bjuder Torsås kommun på tomtmarken.

SÅ HÄR GJORDE GULLABO SOCKEN

Marita från bygdegruppen i Gullabo socken berättade om hur man jobbar praktiskt. Det finns 42 byar med sammanlagt 760 invånare. Det är pendlingsavstånd till fem städer, kontinenten är nära, liten skola, lanthandel och rikt föreningsliv, vårdhus och kyrkan. Trots alla dessa fördelar finns det tomma hus som man ser som Gullabos och hela kommunens möjlighet att få inflyttare. Därför har

man gjort husinventering och man fick hjälp av kommunen med att få namn på alla fastighetsägare och man fick även hjälp med porto och svarskuvert till den enkät man skickade ut. Tänker du flytta in i huset? Funderar du på att sälja eller hyra ut? Tänker du inte göra någonting? Mäklarna blev inblandade och fick en lista på hus till försäljning.

Många barnfamiljer har flyttat in i Gullabo socken och de tas direkt in i gemenskapen. De får mycket information om service och historia om bygden. Gullabobladet går ut till alla invånare och en hemsida byggs up.

?

?

FRÅGOR FRÅN PUBLIKEN

Vad händer i de andra sockengrupperna?

-Alla jobbar på olika sätt men alla gör något.

Hur var ni med i arbetet med framtidsplanen?

-Alla i sockenstämman var med.

Fanns det konflikter mellan politiker och bygdegrupperna?

-Från början tyckte politikerna att det var lite jobbigt men sedan de accepterat så gick det bra. Nu har man en bra dialog. Byalagen har god kontakt med kommunen.

Hur funkar det med nätverk regionalt?

-Det finns EU-projekt kring att bygga nätverk. Viktigt att få acceptans av länsstyrelsen.

Hur många sidor är det i planen och kan ni leva upp till den? frågar någon som har flera hundra sidor i sin plan. Bosse visar upp planen som har lite text och mycket bilder. Ser ut som en turistbroschyr som någon lite föraktfullt påpekat.

-Ja vi lever efter planen. Framförallt har vi nätverket.

Hur skiljer ni er mot andra kommuner?

-Vet ej.

Hur påverkar framtidsplanen inflyttningen?

-Vi skapade ett bra nätverk och det är den stora vinsten.

MAN BLIR SÅ STOR MAN VILL VARA

*Den barnvänliga kommunen.
Anders Granberg*

Anders gav oss 30 sekunder att spontant komma på allt vi visste om Piteå. Det blev en hel del: Fantastisk musikhögskola, Ronny Eriksson, Pitepalt, Anders Sundström, Havsbad och en massa annat.

-Man blir så stor man vill vara sa Anders, han tyckte att kommunerna bör gå från marknadsföring - till rekrytering - till försäljning.

Den barnvänliga staden är varumärket för Piteå och det är känslan man får när man tänker på Piteå som är det viktiga.

-Ta något känt och lägg till något okänt! är något vi jobbar efter.

Hur går man från att prata om den barnvänliga staden till att faktiskt vara det?

En konkret sak är vår plan mot mobbing, Piteå-modellen, som har blivit känd i hela Sverige. När man skulle ställa ut på Nolia så visade man skärgårdsplanen som en modell riktad till de små barnen.

ANDERS VISADE BILD ÖVER
FRAMGÅNGSFAKTORER:

- Koncentration/fokusering
- Uthållighet
- Resurser
- Blod svett men inga tårar

Ett roligt exempel på hur Piteå kan presenteras i media var på CNN då man visade att skoterleden gick alldeles förbi Mc Donalds.

-Man måste vara aktiv själv och inte sitta och vänta på att regeringen ska fatta de rätta besluten, avslutade Anders sitt anförande.

?

FRÅGOR FRÅN PUBLIKEN

Vad menas med uthållighet, hur lång tid är det?

Anders Granberg, Piteå kommun pratar om den barnvänliga kommunen Piteå.

-3-5 år svarar Anders men en god ekonomi är en förutsättning, bland annat EU-medel har hjälpt till att skapa förutsättningar för uthålligheten.

Hur är relationen till Luleå?

-God! Vi samarbetar men vi byter inte bort vårt goda varumärke, men regionförstoring känns viktigt i framtiden. Vi har samarbetat med andra när det gäller Norrbottniabanan, Kallax flygplats, det finns ett nätverk mellan de fyra kommunerna Piteå, Luleå, Älvsbyn och Boden, Fyrkanten kallat.

"Alla kände alla, ja stämningen var fin. Det tisslades och tasslades bak varje köksgardin.

När alla sköter sitt, då går ju allting som det ska

och var det nån som sköt sig själv så gick det lika bra."

Vissångaren **Anders Hedén** från Hackås/Jämtland underhöll

oss med en visa skriven av Christina Kjellson. "Aldrig dit igen" heter visan och den handlar om hur det kan vara att bo på landet. En motbild kanske till allt det positiva vi fick höra under dagen.

MAN SKA INTE STIRRA SIG BLIND PÅ TOBINS Q

*Finansiering av boende på landsbygden.
Harry Westermark, Glesbygdsverket och
Tommy Berger, Institutet för bostadsforskning*

Harry visade inledningsvis en bild med nyckelord för vad som attraherar inflyttare och ett hus med fjäll- och sjöutsikt.

Anledningen till att Glesbygdsverket kartlägger finansieringproblemen och diskuterar åtgärder är att underlätta bosättning och inflyttning till gles- och landsbygder.

Glesbygdsverket har skickat en enkät till 90 gles- och landsbygdskommuner varav 70 har svarat. Det är kommunchefernas värderingar man fångat in.

FRÅGA TILL KOMMUNERNA

Hur bedömer ni möjligheterna för enskilda att få tillräckliga krediter för bostadsbyggande de senaste fem åren?

Nära hälften av kommunerna bedömer att det är mycket svårt eller svårt att få tillräckliga krediter för att bygga på landsbygden. I centralorten och större orter är förhållandet omvänt. Där upplever nära hälften att det är lätt att få krediter.

Axplock bland svaren på en öppen fråga om önskemål för att underlätta finansieringen:

- Utökade investeringsbidrag, t ex för äldreboende
- Offentliga lånegarantier borde finnas
- Byggmomsen borde sänkas i gles- och landsbygd.
- Lokalt anpassad strandskyddslagstiftning

En fråga gällde hur många borgensåtaganden kommunerna har behövt lösa 92-02?

Frågan ställdes för att få en bild av om riskerna för förluster på landsbygden är större än i tätorterna. Drygt hälften av kommunerna hade behövt lösa borgensåtaganden. Det var relativt lika antal i ortsgrupperna större tätorter, mindre tätorter och på landsbygden. Kommunerna har ej tillfrågats om hur mycket pengar det gäller. Flerbostadshusen har sannolikt gett högst förluster, liksom i landet i övrigt.

En ESO-rapport från i år visar att det var stora förluster för bostadssektorn under 90-talet. Totalt 100 miljarder kronor, varav kreditinstituten stod för hälften och staten och ägarna för vardera en fjärdedel. Förlusterna för egnahem var två miljarder, varav ägarna stod för merparten på grund av sitt personliga betalningsansvar för lånen.

-Ingen bank som vi hittills har pratat med har utnyttjat Bostadskreditnämnden. Ett problem är att banken bara kan få garanti när huset har byggts. Ett annat problem är att garanti endast kan lämnas inom en produktionskostnad på max en miljon kronor.

TOMMY BERGER visade ny karta över Tobins q.

Kreditinstituten använder sig av detta mått som visar var det lönar sig att satsa. Men man får inte stirra sig blind på detta i det enskilda fallet.

Tobins q = marknadsvärdet (åldersjusterat) delat med produktionskostnad (justerad för räntebidrag).

Tommy visade bild över kommuner och q-tal. 50-60 kommuner ligger över 1.

-Varför byggs ej nytt ens i de 60 kommuner som ligger över 1? Det kanske inte finns någon plats kvar att bygga på.

En karta med q-värden inom kilometerrutor premiärvisades. Där kan man se att det kan vara stora skillnader inom kommunerna. Fler kartor kommer i Glesbygdsverkets rapport.

FRÅGOR FRÅN PUBLIKEN ?

Finns det tips på hur man kan göra för att få loss bostäder? Det finns de som köar till bostäder men det blir för dyrt att flytta från gården till en hyresrätt. ?

-Tommy Berger menade att man egentligen inte ser hur dyrt man bor. Man tänker inte på alternativkostnaderna.

Vad ska Glesbygdsverket ha kartläggningen till, vilket är syftet, kommer det några förslag?

-Förslag skulle kunna vara att förbättra möjligheterna för bankerna att få kreditgarantier. Att kunna utnyttja Bostadskreditnämnden mer och att kunna få garantier även för ombyggnader och köp av småhus. Glesbygdsverkets rapport är färdig och redovisas på Institutets för bostadsforskning "bostadsvecka" den 18-20 mars 2003.

Lars Fladvad, kommunförbundet tillsammans med Jan Molde från Glesbygdsverket.

Lars Fladvad

LÅT MORGONDAGENS FRÅGOR STYRA ARBETET MED ÖVERSIKTSPLANEN

Översiktsplanen som verktyg för att utveckla landsbygden **Lars Fladvad, Svenska Kommunförbundet**

Översiktsplanen är ofta inaktuell, tyvärr, för det skulle kunna vara ett verktyg för utveckling. Fråga till deltagarna: Vad har ni för målsättning för landsbygdsutveckling?

VIKTIGA MÅL:

Befolkningsökning, inflyttning
Behålla servicen
Areell produktion
Hälsa
Kommunikationer
Bevara naturresurser

-Bra om allt kan ingå i översiktsplanen men är det det rätta verktyget, frågade Lars retoriskt.

ÖVERSIKTSPLANERINGEN BORDE INNEHÅLLA:

- mer om att komma överens om spelregler än om att kommunen ställer i ordningsspelplanen,
- mer om kopplingar mellan program för tillväxt, bevarande och markanvändning än restriktioner,
- mer om att långsiktigt bruka lokala resurser än att förbruka,
- mer om förhandlingar och dialog med samhällets olika aktörer än beskrivning av konsekvenser,
- mer av sociala, ekonomiska och ekologiska förutsättningar än fysiska avvägningar,
- mer om att se helheten än delarna.

Lars ansåg att man ska välja några enstaka frågor att fokusera på. Vad är profilfrågorna/framtidsfrågorna för just din kommun?

HÄR ÄR NÅGRA VIKTIGA NYCKELORD

Attraktiv kommun
Nätverk för medborgare
Samverkan mellan kommunerna
Individualisering
Underifrånperspektiv.

-Framtiden bör synliggöras både i processen och planen. Tänk om och tänk nytt. Låt morgondagens frågor styra arbetet. Den traditionella och markanvändningsorienterade planen kan utgöra en bilaga till ett utvecklingsprogram. Vilket stöd behöver ledande politiker i en översiktsplan för strategisk ledning?

-Man måste komma överens med staten för att kunna göra översiktsplanen till kommunens plan. Sen är kopplingen till kommunens ekonomiska läge viktig liksom dialogen med medborgarna. Hållbar utveckling är viktig men det gäller för såväl social och ekonomisk utveckling som för ekologisk. Inte bara miljö utan hälsa, välfärd och ekonomi i balans bör präglade översiktsplanarbetet i framtiden.

NÅGRA MINGELBILDER

Lunch på PrimePoint Arlanda.

Tage Levin, Norrlandsförbundet och Anna Dehlin-Englund, Länsstyrelsen Gävleborgs län

Karin Strömberg och Monica Åkesson, Ockelbo kommun.

Lotta Svensson och Siv Hammar, FoU-center i Söderhamn.

PIA ENOCHSSON

DET KRÄVS EN NATIONELL LANDSBYGDSPOLITIK

Pia tyckte att hon fått mycket ny kunskap och att alla bidragit till att göra denna dag givande med många bra lokala exempel.

-Vi har idag sett hur många kommuner kunnat locka med attraktiva landsbygdsområden. Det är ofta just där inflyttarna efterfrågar boende. För att det ska vara möjligt måste det finnas båda mjuk och hård infrastruktur som skolor, butiker vägar och IT. För detta krävs en nationell landsbygdspolitik. Någon sådan har vi inte i Sverige. På Glesbygdsverket ser vi behovet av en sektorsövergripande landsbygdspolitik inom ramen för den regionala utvecklingspolitiken. En sådan sektorsövergripande politik finns för storstäder. Även landsbygden behöver synliggöras med sina unika utvecklingsförutsättningar. I den regionala utvecklingspolitiken utgår man från lokala arbetsmarknader där såväl tätorter som omgivande landsbygder ingår. Därmed osynliggörs landsbygdernas särart.

HUR GÖR FINLAND?

Idag har vi sett hur vi kan lära oss av varandra inom vårt eget land. Ibland måste man också blicka ut och se vad vi kan lära av våra grannländer. Hur gör Finland t ex?

Vi har varit där och informerat oss. I Finland är landsbygdspolitiken ett eget sektorsövergripande politikområde, en nätverkspolitik som leds av Jordbruksdepartement och som beslutas av regeringen i fyraåriga program. En bred nationell samling kring landsbygdsfrågor! Vi presenterar idag våra intryck mer ingående i en färsk rapport som ni kan ta när ni går ut.

VARMT TACK TILL ALLA!

DELTAGARNA NÖJDA MED KONFERENSEN

60 personer svarade på utvärderingen av inflyttningsskonferensen. Här redovisas resultatet fråga för fråga med ett axplock av kommentarerna.

Fråga 1. Motsvarade konferensen dina förväntningar?

Ja 77 % Nej 0 % Till viss del 23 %

Kommentarer:

Bra talare, bra organisation, intressanta ämnen.
Gärna mera konkreta positiva tips!
Ganska ojämn kvalitet på föreläsarna.
Vissa föreläsningar väl "torra".
Den motsvarade mer än förväntningarna. Mycket bra föreläsare!
Bra innehåll hela dagen!

Fråga 2. Fick du någon ny kunskap?

Ja 82 % Nej 0 % Till viss del 17 % Ej svar 1 %

Kommentarer:

Mestadels mycket bra, men inslaget om bostadsfinansieringen gav mig mest frågetecken. Inslaget saknade bakgrundsfakta och därför blev det obegripligt för mig. Kunde varit bra med en förklarande inledning och större fokus på vad som kan göras.
Tobins q (tveksamt verktyg).
Mycket visste jag redan, men det är ändå bra att få det bekräftat.
Framför allt inspiration till nya insatser.
Bl.a. "Framtidsplanen" – översiktsplanen.
Lärde mig vad Tq var.
Ny statistik i bra förpackning.

Fråga 3. Fick du tillfälle att knyta nya kontakter?

Ja 64 % Nej 8 % Till viss del 27 % Ej svar 1 %

Kommentarer:

Både inom landet och utanför=Norge
Inte så mycket tid för det + för lite interaktion mellan deltagarna.
Inte så många, men det beror ju på en själv.
Det är nog det bästa med att träffas på konferens, många nya kontakter som kan leda till god utveckling.

Ja, sökte upp personer som jobbar inom samma funktion – nyttigt att få utbyta erfarenheter.

Ja, det var roligt att komma från Lappland och träffa människor med samma intresse från Ystad.

Fråga 4. Vilken del av föreläsningarna var mest värdefull?

Del 1: Fakta	25 %
Del 2: Exempel från kommuner	66 %
Del 3: Problem och verktyg	8 %
Ej svar	1 %

Kommentarer:

Alla delarna har egna fördelar.
En ganska lagom mix. Intressant med exempel från kommuner, men det behövs något mer. Inslaget omom bankproblematiken var bra. En jätteväiktig fråga för oss som vill utveckla gles- och landsbygder.
Exempel från kommuner dagens absoluta behållning.
Faktadelen var väl akademisk och hade behövt belysas med exempel från verkligheten.

Fråga 5. Vad tycker du om detta sätt att sprida kunskap?

Bra 97 % Dåligt 0 % Så där 3 %

Kommentarer:

Denna typ av konferensdagar ger mycket inspiration. Bra att teori och praktiska exempel varvas. Bra med olika perspektiv.
Åk runt i landet och sprid budskapet mera.
Bra att få se goda exempel.
Var fanns de som inte direkt är för glesbygdsutveckling? 08:or som inte vill ha skatteutjämning etc. Hade varit nyttigt med riksdag/regeringsrepresentanter.
Fler tillfällen att prata i grupper bör ges.
Vore bra med två dagars kurs. Mer samtal med deltagare.

Fråga 6. Vad tycker du om Arlanda som val av plats för konferensen?

Bra 90 % Dåligt 7 % Ingen åsikt 3 %

Kommentarer:

Ligger centralt när man vill samla folk från hela landet.
Arlanda mycket bra, men lokalen inget vidare och stolarna en katastrof.
Bra för rikstäckning om någon annan betalar flygresan.
En glesbygdskonferens borde faktiskt ligga i glesbygden, inte i en huvudstad!
Dyrt för oss. Jag förstår tanken med att lägga konferensen i Stockholm men får det den effekt som man eftersträvar?
Glesbygden har alltid lätt att komma till storstan, men det är aldrig tvärtom.